

DOKUMENT O NABAVNI POLITIKI

Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin v obdobju 2012 – 2015

Dokument o nabavni politiki Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin vsebuje:

- 1.1 Namen Dokumenta o nabavni politiki
- 1.2 Poslanstvo knjižnice
- 1.3 Zakonske podlage
- 1.4 Usklajenost z nacionalnimi in mednarodnimi usmeritvami
- 1.5 Strokovna priporočila za knjižnično zbirko
- 1.6 Okolje, v katerem knjižnica deluje
- 1.7 Knjižnična mreža
- 1.8 Trenutno stanje knjižnične zbirke
- 1.9 Dostopnost do gradiv, ki jih ni v zbirki
- 1.10 Financiranje nakupa knjižničnega gradiva

- 2.1 Izbor knjižničnega gradiva
- 2.2 Odgovornost
- 2.3 Vsebinski kriteriji izbora
- 2.4 Formalni kriteriji izbora
- 2.5 Jezikovni kriteriji izbora
- 2.6 Število izvodov
- 2.7 Preusmerjanje, odpis in zamenjava gradiva
- 2.8 Vezava gradiva
- 2.9 Darovi in donacije
- 2.10 Ovrednotenje fonda
- 2.11 Udeležnost uporabnikov pri oblikovanju zbirke

- 3.1 Letni načrti nakupa knjižničnega gradiva

1.1 Namen Dokumenta o nabavni politiki

Namen Dokumenta o nabavni politiki je določitev načelnih izhodišč in konkretnih navodil, po katerih Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin (v nadaljevanju knjižnica) izbira, nabavlja, dopolnjuje, posodablja, izloča in odpisuje knjižnični fond. Dokument opredeljuje vsebinske in formalne kriterije, s katerimi knjižnica načrtno gradi vsebinsko zaokrožen fond, s katerim bo lahko dolgoročno delovala v skladu s svojim poslanstvom in vizijo.

Dokument o nabavni politiki je orodje za izbor in nabavo gradiva, hkrati pa opisuje tudi trenutno stanje zbirke in dolgoročne prioritete pri izgradnji knjižnične zbirke.

Namenjen je zaposlenim v knjižnici, uporabnikom knjižnice, lokalni skupnosti in financerjem ter širši strokovni javnosti.

1.2 Poslanstvo knjižnice¹

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin je ustanova, ki načrtno zbira, obdeluje in hrani zapise vseh vrst in vsebin na različnih medijih, da jih lahko uporabljajo in si jih izposojajo prebivalci in obiskovalci občin Bovec, Kobarid in Tolmin.

Uporabnikom omogoča dostop do informacij v notranjem omrežju in svetovnem spletu, pomaga jim pri iskanju gradiv in informacij ter nudi osnovno usposabljanje za uporabo informacijskih tehnologij.

Na osnovi načel prostega in enakopravnega dostopa do zapisanih dosežkov človeškega znanja in domišljije Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin zadovoljuje intelektualne in kulturne potrebe občanov, podpira vseživljenjsko učenje in razvija pismenost ter tako prispeva k vsestranskemu napredku skupnosti in vsakega posameznika.

Vizija

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin želi postati za vse odprt javen prostor, kjer bodo obiskovalci vseh starosti hitro in lahko poiskali zelene informacije, uporabljali in si izposojali gradiva, ter se brezplačno usposabljali za samostojno uporabo knjižnice in spletnih informacijskih virov.

Knjižnica se želi prilagoditi potrebam občanov in z izboljšanjem kakovosti storitev, večjim izborom knjižnega in neknjižnega gradiva ter s podaljšanim časom odprtosti razširiti krog svojih uporabnikov in pritegniti vsaj polovico prebivalcev občin Bovec, Kobarid in Tolmin med svoje člane.

V skladu s svojim poslanstvom si bo knjižnica dolgoročno prizadevala, da bo:

- zadovoljila potrebe lokalne skupnosti po knjižnem gradivu in knjižničnih storitvah
- zadovoljila potrebe lokalne skupnosti po neknjižnem gradivu, elektronskih publikacijah in podatkovnih bazah
- zadovoljila potrebe skupnosti po novih informacijskih tehnologijah in informacijskem opismenjevanju prebivalstva

¹ Poslanstvo knjižnice je dostopno na: <http://www.tol.sik.si/poslanstvo.html>.

- sledila razvoju novih oblik gradiva in novih načinov dostopa do informacij
- zagotovila dostopnost do raznovrstnega gradiva in informacij vsem prebivalcem na področju, kjer deluje
- posodabljala knjižnično zbirko na različnih medijih
- spodbujala bralno kulturno, še posebej branje izvirnega slovenskega leposlovja
- promovirala kakovostno literarno produkcijo
- omogočala vseživljenjsko učenje in smotrno izrabo prostega časa
- načrtno zbirala, obdelovala, varovala in posredovala domoznansko gradivo ter ga digitalizirala
- povečala uporabo knjižnične zbirke

Proces izgradnje knjižnične zbirk bo temeljil na strokovnih priporočilih glede sestave in obsega, sledil bo ciljem kulturne politike ter mednarodnim smernicam. Predvsem pa je potrebno knjižnično zbirko stalno posodablјati in jo prilagajati potrebam okolja, v katerem knjižnica deluje.

1.3 Zakonske podlage

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1)² v 2. členu določa, da „knjižnična dejavnost, ki je javna služba, zajema zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva ter zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij“.

V 3. členu določa vrste knjižničnega gradiva: „Knjižnično gradivo so objavljeni tiskani, zvočni, slikovni, elektronski ali kako drugače tehnično izdelani zapisi, ki jih zbirajo in javnosti posredujejo knjižnice ter so namenjeni za potrebe kulture, izobraževanja, raziskovanja in informiranja. Knjižnično gradivo so tudi rokopisi in drugo neobjavljeno gradivo (tipkopisi, elektronski zapisi in podobno)“.

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe³ v 4. členu določa: „Obseg knjižnične zbirke je odvisen od nalog knjižnice in števila njenih potencialnih uporabnikov. Knjižnično zbirko mora upravljati v skladu z namenom oziroma poslanstvom knjižnice ter njeno nabavno politiko. V knjižnično zbirko sodi poleg tiskanega in drugače tehnično izdelanega gradiva tudi elektronsko gradivo, do katerega knjižnica omogoča dostop. V 5. členu Pravilnik pravi, da „knjižnica zagotavlja ustrezen izbor knjižničnega gradiva v zbirki v skladu s svojim poslanstvom, ki je določeno v ustanovitvenem aktu. Za aktualnost knjižnične zbirke mora skrbeti z rednim dopolnjevanjem in rednim izločanjem knjižničnega gradiva v skladu s tem pravilnikom in navodili nacionalne knjižnice o izločanju in odpisu gradiva“.

² Zakon o knjižnicah [Uradni list RS, št. 87/2001 z dne 8. 11. 2001](#)

³ [Uradni list RS, št. 73/2003 z dne 29. 7. 2003](#)

1.4 Usklajenost z nacionalnimi in mednarodnimi usmeritvami

Nacionalni program za kulturo 2012 – 2015. Osnutek⁴ predvideva, da bodo splošne knjižnice postale „središča za neomejeno dostopnost knjižničnega gradiva in vsakršnih informacij ter da prevzemajo aktivno vlogo pri razvijanju sodobne bralne kulture in informatizirane družbe. Temu se pridružuje tudi njihova socialno razvojna funkcija v smislu izenačevanja izobraževalnih, informacijskih in drugih socialnih možnosti.“ V javnem interesu države je, da knjižnice uporabnikom zagotavljajo „najboljšo ponudbo knjižničnega gradiva, informacij in storitev, osredotočeno na kulturne, izobraževalne, informacijske in socialne potrebe okolja“. Država želi z ukrepi „povečati uporabo relativno obsežne in pestre zbirke knjižničnega gradiva (Cilj 2). Kazalniki za uspešni razvoj pa so: zbirka knjižničnega gradiva na potencialnega uporabnika, prirast knjižničnega gradiva na potencialnega uporabnika, izposoja na potencialnega uporabnika, delež sredstev, porabljenih za nakup knjižničnega gradiva glede na vse odhodke knjižnic, delež sredstev, porabljenih za nakup knjižničnega gradiva, nabavljenega iz sredstev, ki jih je zagotovila država glede na vsa sredstva, porabljena za nakup knjižničnega gradiva.

IFLA – Deklaracija o knjižnicah in trajnostnem razvoju

⁵

Po IFLNi deklaraciji knjižnice zagotavljajo dostop do informacij, idej in domišljjskih del/produktov domišljije v različnih formatih, in s tem podpirajo osebni razvoj vseh starostnih skupin ter aktivno sodelovanje v družbi in procesih odločanja. S pomočjo svojih obsežnih zbirk in raznolikih medijev nudijo vodenje in priložnosti za učenje. Knjižnice pospešujejo bralne navade, informacijsko pismenost in promovirajo izobraževanje, javno mnenje in usposabljanje. Knjižnice in informacijski servisi prispevajo k razvoju in vzdrževanju intelektualne svobode in pomagajo varovati temeljne demokratične vrednote in univerzalne človekove pravice. Spoštujejo identiteto, neodvisno izbiro, odločanje in zasebnost svojih uporabnikov brez diskriminacije. S tem namenom knjižnice in informacijski servisi pridobivajo, ohranjajo, omogočajo dostopnost do najrazličnejšega in najbolj raznolikega gradiva vsem uporabnikom brez diskriminacije, kar odseva pluralnost in kulturno raznolikost družbe ter bogastvo različnih okolij.

Unescov manifest o splošnoizobraževalnih knjižnicah⁶ pravi, da je splošnoizobraževalna knjižnica je lokalni informacijski center, ki svojim uporabnikom omogoča dostop do vseh vrst znanja in informacij. Storitve splošnoizobraževalne knjižnice morajo biti na voljo uporabnikom po načelu enakega dostopa, posebne vrste storitev in gradiv pa je dolžna zagotoviti pripadnikom jezikovnih manjšin, oz. ljudem, ki iz kakršnih koli razlogov ne morejo uporabljati rednih storitev in običajnih gradiv. V knjižnici mora najti vsaka starostna skupina gradivo, ki pokriva njene potrebe. Zbirke in storitve morajo vključevati tudi vse ustrezne medije in vrste sodobne tehnologije, seveda pa tudi tradicionalna gradiva. Temeljnega pomena je visoka kvaliteta in povezanost z lokalnimi potrebami in razmerami. Gradivo mora odražati tekoča dogajanja in razvoj družbe, pa tudi pretekle dosežke človekovih prizadevanj in ustvarjalnosti. Zbirke in storitve ne smejo biti podvržene kakršni koli obliki ideološke, politične ali verske cenzure oziroma pritiskom komercialnega značaja.

⁴ Dosegljivo na: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/aktualno/2011/Osnutek_NPK_november_2011_.pdf

⁵ Dosegljivo na: http://www.zbds-zveza.si/glasgowska_deklaracija.asp

⁶ Dosegljivo na: http://www.tol.sik.si/pdf/unesco_manifest.pdf

1.5 Strokovna priporočila za knjižnično zbirko

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe⁷ določa, da ima splošna knjižnica ustrezen obseg gradiva, če ima v osrednji, krajevnih in potujočih knjižnicah ter premičnih zbirkah skupaj

- najmanj 3,7 enote gradiva na prebivalca svoje knjižnične mreže.
- najmanj 0,3 enote neknjižnega gradiva na prebivalca.

Potujoča knjižnica (bibliobus) ima v vozilu na eni vožnji najmanj 2500 enot gradiva.

Splošna knjižnica omogoča dostop do elektronskih virov po svetovnem spletu v osrednji in vseh krajevnih knjižnicah.

Za skupine prebivalcev s posebnimi potrebami, npr. slepe in slabovidne, splošna knjižnica vključuje v zbirko ustrezno gradivo in omogoča njegovo dostopnost bodisi z oblikovanjem lastne zbirke bodisi v sodelovanju z osrednjo območno knjižnico.«.

Standardi za splošne knjižnice (2005)⁸ priporočajo, da ima vsaka organizacijska enota najmanj:

- 4 izvode knjig na prebivalca, vendar ne manj kot 10.000 izvodov,
- 30 tekočih naslovov informativnega periodičnega tiska,
- 0,4 izvode neknjižnega gradiva na prebivalca.

Po Standardih mora knjižnična zbirka odražati jezikovno strukturo prebivalcev v okolju. V primeru, da na ozemlju knjižnice živijo številčnejše neslovenske jezikovne skupine, mora knjižnica zanje priskrbeti ustrezno gradivo.

Osrednja knjižnica ima najmanj 100 tekočih naslovov informativnega periodičnega tiska.

Knjižnica naroča tudi strokovne in znanstvene časopise v skladu s potrebami okolja.

Zbirka za bibliobus mora obsegati vsaj 15.000 izvodov gradiva, v vozilu pa mora biti postavljeno najmanj 3.000 izvodov.

Posebna ali domoznanska zbirka knjižničnega gradiva se oblikuje ločeno, kadar ima knjižnica najmanj 3.000 naslovov takega gradiva.

Knjižnica oblikuje priročno zbirko referenčnega gradiva.

Standardi priporočajo, da knjižnice pri sestavi knjižnične zbirke vzdržujejo naslednja razmerja:

- 60% naslovov strokovnega gradiva in 40% naslovov leposlovja
- 25%-30 % naslovov gradiva za mladino, od tega 60% naslovov strokovnega gradiva in 40% naslovov leposlovja.

⁷ Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe [Uradni list RS, št. 70/2008 z dne 11. 7. 2008](#)

⁸ Standarde za splošne knjižnice je skladno z Zakonom o knjižničarstvu (Ur. l. RS, št. [87/01](#), [96/02](#) - ZUJIK) sprejel Nacionalni svet za knjižnično dejavnost leta 2005 in ob sprejemu določil, da veljajo za obdobje od 1. maja 2005 do 30. aprila 2015, kar pomeni, da morajo splošne knjižnice določbe standardov doseči do leta 2015.

1.6 Okolje, v katerem knjižnica deluje

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin izvaja knjižnično dejavnost na področju občin Bovec, Kobarid in Tolmin, kjer živi približno 19.000 prebivalcev.

Na področju treh občin deluje 5 osnovnih šol in vrtcev s svojimi podružnicami. V okviru šol delujejo tudi šolske knjižnice. V Posočju je med srednjimi šolami samo Gimnazija Tolmin, visokošolski in univerzitetni študij mladi nadaljujejo v večjih mestnih središčih in se ob vikendih vračajo domov.

V Tolminu deluje tudi šola za otroke s posebnimi potrebami ter Varstveno delovni center. Za varstvo starejših je poskrbljeno v treh domovih za ostarele. V vasi Čadrg je skupnost zdravljenih odvisnikov.

V Tolminu deluje lokalni časopis, lokalna radijska postaja ter kabelska televizija.

Za področje je značilna slaba gospodarska razvitost, nerazvita prometna infrastruktura in negativni demografski trendi, ki se odražajo predvsem v:

- upadanju skupnega števila prebivalstva
- izgubljanju vitalnosti prebivalstva; v vseh treh občinah je starostna struktura slabša od slovenskega in regijskega povprečja;
- nizki izobrazbeni strukturi; delež prebivalcev z višjo, dodiplomsko in podiplomsko izobrazbo je pod regijskim in slovenskim povprečjem⁹

Na področju je samo nekaj večjih tovarn, ki zaposluje večje število ljudi, prevladujejo manjša podjetja. V letu 2009 je tudi delež brezposelnosti narasel nad slovensko povprečje¹⁰.

V Posočju ne živijo pripadniki narodnostnih manjšin. Materni jezik večine prebivalcev (čez 95 %) ¹¹ je slovenščina. Nekaj neslovenskih prebivalcev je kot svoj materni jezik navedlo: srbsko-hrvaški, srbski, hrvaški, bosanski in albanski. Večina jih živi v občini Tolmin.

Po veroizpovedi so prebivalci večinoma katoličani.

Poleg Tolminskega muzeja je knjižnica ena od osrednjih kulturnih ustanov v Posočju in ima že dolgoletno tradicijo. V sklopu svojega širšega kulturnega poslanstva posreduje umetniške dosežke na različnih področjih ustvarjanja. Skozi leta so se z literarno prepletale predvsem glasbena, filmska in likovna umetnost.

1.7 Knjižnična mreža

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin opravlja knjižnično dejavnost na območju občin Tolmin, Kobarid in Bovec. Uporabniki lahko obiskujejo štiri enote: osrednjo knjižnico Tolminu, krajevni knjižnici v Bovcu in Kobaridu ter potujočo knjižnico, ki obiskuje čez 70 postajališč. V okviru osrednje knjižnice deluje dostavna knjižnica, ki enkrat mesečno obiskuje najbolj oddaljene in težje dostopne kraje. V tako organizirani knjižnični mreži je zajeta velika večina krajev na velikem, a redkeje poseljenem območju delovanja knjižnice.

⁹Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko, Rezultati popisa leta 1991, Statistični letopis Slovenije 2001, Statistični letopis Slovenije 2005, SURS – Statistični urad Republike Slovenije.

¹⁰ Vir: Statistični urad Republike Slovenije; Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnje registrirane brezposelnosti po občinah prebivališča. Povprečna brezposelnost v obdobju januarja do avgusta 2009 v treh posoških občinah znaša 9.5 %.

¹¹ Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002

Razpredenost mreže omogoča vsem uporabnikom dostop do informacij in gradiv ter uporabo novih tehnologij. Avtomatizirana izposoja, poenoten fond in skupna baza članov omogočajo, da si lahko člani izposodijo in vrnejo gradivo v kateri koli enoti.

V osrednji knjižnici poteka nabava in obdelava gradiva za vse štiri enote, v centralnem skladišču se hrani starejše gradivo in serijske publikacije. V Knjižnici Tolmin se hrani tudi večina domoznanskega gradiva.

1.8 Trenutno stanje knjižnične zbirke

Osrednja knjižnica s krajevnimi knjižnicami hrani 176.000 enot gradiva za vse vrste uporabnikov, kar je 9.22 enote/ prebivalca, torej dvakrat več od strokovnih priporočil. Od tega: 80.000 enot v Knjižnici Tolmin, 30.000 enot v Knjižnici Kobarid, 35.000 enot v Knjižnici Bovec in 31.000 enot na Potujoči knjižnici¹². Gradivo je prosto dostopno v oddelkih za otroke, mladino in odrasle, kjer je urejeno po starostnih stopnjah (C, M, P) ter v skladu s sistemom UDK (univerzalna decimalna klasifikacija).

Uporabnikom so na voljo različne vrste knjižnega in neknjižnega gradiva: zemljevidi, glasbene zgoščenke, jezikovni tečaji in slovarji na CD-ROM-ih, zgoščenke s poučnimi vsebinami, filmsko gradivo na videokasetah ter DVD-jih. Najmlajši si lahko izposojajo zgoščenke z otroškimi pesmicami in pravljicami ter razne risanke na videokasetah in DVD-jih.

Razmerje med knjižnim in neknjižnim gradivom je 90 % :10 %.

Serijske publikacije:

V osrednji knjižnici Tolmin je dostopnih približno 130 naslovov informativnega periodičnega tiska, v krajevnih knjižnicah Bovec 55 in Kobarid 60 naslovov, na Potujoči knjižnici 30 naslovov periodičnega tiska (povprečno 73 naslovov na knjižnico). Trajno se hrani okoli 60 naslovov serijskih publikacij. Še posebej so dragocene tiste, ki jih knjižnica hrani od začetka izhajanja. V letnike se vežejo številke Dela ter Primorskih novic. Večina serijskih publikacij se odpisuje konec leta oz. ob zaključku letnika.

Referenčna zbirka:

Manjši del referenčne zbirke, predvsem splošni leksikoni in enciklopedije, se dostopni v čitalnici. Ostala referenčna zbirka oz. temeljna dela posameznih strok so uvrščena med ostalo gradivo iz istega strokovnega področja.

Domoznansko gradivo:

Knjižnica zbira, obdeluje, hrani in posreduje knjižno in neknjižno gradivo, ki obravnava območje občin Bovec, Kobarid in Tolmin z geografskega, arheološkega, zgodovinskega, literarnega, jezikovnega, sociološkega, kulturnega, gospodarskega in etnološkega vidika. Domoznansko zbirko sestavljajo različne vrste gradiv: knjižno gradivo, časopisi, raziskovalne in diplomske naloge, članki, neknjižno gradivo (avdio in videokasete), razglednice in fotografije, drobni tisk.

¹² Podatki o zalogi z dne 7. 11.2011.

Dragoceno gradivo:

Knjižnica hrani tudi dragocena dela iz 17. in 18. stoletja, med katerimi je najstarejša knjiga teologa in polihistorja Janeza Ludvika Schonlebna, Carniolia antiqua et nova iz leta 1680. Pomembni so tudi trije deli Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske iz leta 1689. Med faksimilnimi izdajami so dragocenejša dela: Iconotheca Valvasoriana, Dizmova kronika in Slava vojvodine Kranjske. Najstarejše delo domačega avtorja so Domači ogovori po nedeljskih evangelijih za verne ljudi na deželi iz leta 1853, ki ga je spisal Jakob Filip Kaffol.

Zemljevidi:

Knjižnica hrani in izposoja tudi zemljevide večjih mest, držav in hribov. Hrani pa tudi dva starejša zemljevida večje vrednosti.

Tujejezično gradivo:

Knjižnica načrtno dopolnjuje zbirko leposlovja v tujih (večinoma evropskih) jezikih in gradiv za učenje tujih jezikov. Za odrasle in otroke je na voljo tudi nekaj serijskih publikacij v tujih jezikih. Knjižnica za potrebe neslovenskih priseljencev in tujih delavcev na začasnem delu v Sloveniji hrani gradivo v tujih jezikih, predvsem v srbohrvaškem, srbskem in hrvaškem jeziku.

Dostop do e- gradiv:

Knjižnica omogoča dostop do naslednjih podatkovnih zbirk: IUS-INFO, Oxford Reference Online Premium (Grove Music Online, Oxford English Dictionary, Grove Art Online) in EBSCO Host. Uporabniki imajo v knjižnici dostop e- verzij serijskih publikacij: Dnevnik, Delo, Finance in Knjižničarske novice.

Javna gradiva:

Knjižnica posreduje tudi informacije javnega značaja. Med drugim so uporabnikom na voljo vezani letniki Uradnega lista.

Evropski film v knjižnici

Digitalna zbirka evropskih filmov obsega 40 filmov, ki predstavljajo največje dosežke evropske kinematografije. Poleg samih filmov zbirka združuje tudi najosnovnejše podatke o filmu (režiser, igralci, vsebina...)

Notno gradivo:

Zaradi želja uporabnikov je knjižnica v letu 2008 zbirko dopolnila z notnim gradivom za različne instrumente in petje.

Kogejeva zbirka:

Knjižnica hrani zapuščino slikarja Rudija Kogejja, v kateri so knjige, predvsem s področja umetnosti, slovensko leposlovje in prevodi klasikov. Knjige so postavljene med ostalo gradivo v Knjižnici Tolmin in opremljene z ekslibrisom Rudija Kogejja.

Igrače

Kvalitetne in didaktične igrače na oddelkih za najmlajše so namenjene igranju v knjižnici in ne izposoji na dom.

Kosmačeva zapuščina:

Knjižnica hrani originale ali fotokopije vseh revialnih in knjižnih objav Kosmačevih del do leta 1989, vključno s prevodi njegovih del v tuje jezike. V Kosmačevi zapuščini je tudi nekaj pisateljevih osebnih predmetov ter fotografsko in dokumentarno gradivo o Cirilu Kosmaču.

Zbirka gramofonskih plošč:

Knjižnica Tolmin je bila prva splošna knjižnica, ki je imela svoj glasbeni oddelek. Glasbena zbirka šteje 500 gramofonskih plošč predvsem klasične glasbe, vseh žanrov in obdobji.

Likovna dela:

Ob otvoritvi knjižnice 14. junija 1980 je sedemnajst likovnih umetnikov knjižnici podarilo skupaj 52 likovnih del, ki so še danes del stalne zbirke. V stalni likovni zbirki so tudi dela priznanih slovenskih ustvarjalcev: Božidarja Jakca, Marija Preglja, Janeza Pirnata, Andraža Šalamuna, Marjana Mančka, Boža Kosa ...

Knjižnica hrani 26 portretov slovenskih pesnikov in pisateljev, ki jih je naslikal akademski slikar Krištof Zupet. Cikla portretov akademske slikarke Jane Dolenc in slikarja Rudija Šturma pa sta edinstvena zbirka pomembnejših ustvarjalcev severne Primorske.

1.9 Dostopnost do gradiv, ki jih ni v zbirki

Zaradi omejenih finančnih možnosti knjižnica prednostno kupuje gradivo trajnejše vrednosti, sloveniko, kvalitetnejšo literaturo ter gradivo, ki po svoji aktualnosti in vsebini najbolj ustreza potrebam okolja. Dostop do gradiv, ki jih ni v fondu knjižnice, uporabnikom omogoča preko storitve Medknjižnična izposoja.

1.10 Financiranje nakupa knjižničnega gradiva

Del sredstev za financiranje nakupa knjižničnega gradiva v vsakoletnem proračunu zagotovijo občine ustanoviteljice. Del sredstev prispeva Ministrstvo za kulturo preko javnega razpisa, deloma pa se nakup krije tudi iz lastnih sredstev knjižnice (sredstva za poškodovano in izgubljeno gradivo).

2.1 Izbor knjižničnega gradiva

Izbor in nakup gradiva se opravi v skladu z nabavno politiko in sicer, da se zbirka hkrati prilagaja in izpolnjuje potrebe okolja, obenem pa se oblikuje vsebinsko zaokrožena zbirka trajnejše vrednosti.

Način nabave:

- nakup
- dar
- zamenjava (pri izgubljenih gradivih)
- lastna produkcija

Vrste knjižničnega gradiva, ki se ga nabavlja:

- knjige
- periodični tisk in serijske publikacije
- multimedijsko gradivo
- neknjižno gradivo (zemljevidi, fotografije, razglednice)
- DVDji in CDji
- igrače
- dostop do elektronskih publikacij, virov in baz
- gradiva večje vrednosti: bibliofilske izdaje, faksimile

Vrste knjižničnega gradiva, ki se ga ne kupuje:

- mikrofilmi
- mehke vezave
- videokasete
- avdiokasete
- učbeniki in delovni zvezki

2.2 Odgovornost

Za nabavno politiko knjižnice je odgovoren direktor knjižnice. Direktor lahko pooblasti vodjo za nabavo in obdelavo, da samostojno izbira in se odloča za nakup gradiva v skladu z nabavno politiko.

2.3 Vsebinski kriteriji izbora

Kriteriji za izbora gradiva so:

- uveljavljenost avtorja oz. založnika
- stopnja novosti/aktualnosti vsebine
- trajnostna vrednost
- kvalitetnost
- pokritost določenega tematskega področja
- zahtevnostna stopnja gradiva
- relevantnost
- potrebe uporabnikov
- estetska vrednost

- ujemanje z obstoječim gradivom
- domoznanskost

2.4 Formalni kriteriji izbora

- fizične značilnosti
- tehnični vidiki (življenjska doba, enostavnost uporabe)
- cena

2.5 Jezikovni kriteriji izbora

Knjižnica kupuje gradivo v slovenskem jeziku, izjemoma se v zbirko uvrsti tudi strokovno gradivo v enem izmed evropskih jezikov, če ne obstaja ustrezen slovenski prevod.

Filmi na zgoščenkah morajo biti sinhronizirani ali imeti slovenske podnapise.

Zbirko tujejezičnega leposlovja in gradiva za učenje tujih jezikov se dopolnjuje glede na želje uporabnikov in narodnostno sestavo neslovenskih prebivalcev na področju knjižnice.

2.6 Število izvodov

Zaradi omejenih finančnih sredstev se knjižnica odloča raje za večjo raznovrstnost naslovov kot pa za večje število enakih izvodov. V primeru, ko se knjižnica odloči za nakup manjšega števila izvodov, je gradivo prednostno uvrščeno v matično knjižnico. Zaradi enotne katalogizacije in sistema kroženja gradiva je tudi to gradivo dostopno uporabnikom v vseh ostalih knjižnicah. Gradivo, za katerega se predvideva, da bo precej izposojeno, se za Knjižnico Tolmin kupi v dveh izvodih, izjemoma tudi za Potujočo knjižnico.

Knjižno gradivo z domoznansko vsebino se kupuje v dodatnem izvodu za domoznanski oddelek.

2.7 Preusmerjanje, odpis in zamenjava gradiva

Knjižnično zbirko se stalno posodablja. Neaktualno gradivo se iz izposoje preusmerja v skladišče.

Odpisuje se:

- poškodovano, uničeno ali izgubljeno gradivo
- zastarelo, neaktualno

Knjižnica naj bi letno odpisala toliko knjižničnega gradiva, kolikor znaša letni nakup.

Odpis se izvaja v skladu s strokovnimi in internimi navodili za odpis gradiva.

2.8 Vezava gradiva

Knjižno gradivo se veže samo še izjemoma, kadar gre za gradivo trajnejše vrednosti, o vezavi odloči direktor knjižnice.

Od serijskih publikacij se veže številke Dela in Primorskih novic.

2.9 Darovi in donacije

O darovih in donacijah odloča direktor knjižnice oz. vodje posameznih knjižnic po posvetu z direktorjem. Tudi pri darovih veljajo vsa pravila nabavne politike.

Postopek sprejetja darov se vodi v skladu z internimi pravili in na ustreznih obrazcih.

2.10 Ovrednotenje fonda

Vrednotenje fonda je del nabavne politike, ki kaže na pomanjkljivosti in prednosti pri oblikovanju zbirke ter korigira nabavo v smeri s postavljenimi načeli nabavne politike.

Merila za preverjanje ustreznost zbirke:

- obrat gradiva

2.11 Udeležенost uporabnikov pri oblikovanju zbirke

Uporabniki lahko svoje želje o nakupu gradiva izrazijo osebno pri izposojevalnem pultu ali oddajo preko spletne strani knjižnice.

O nakupu gradiva na željo uporabnikov odloči vodja nabave in obdelave gradiva.

3.1 Letni načrti nakupa knjižničnega gradiva

Direktor knjižnice vsako leto na podlagi Dokumenta o nabavni politiki knjižnice in ob upoštevanju morebitnih spremenjenih potreb okolja izda Letni načrt nakupa knjižničnega gradiva, ki vsebuje kratkoročne prioritete pri izgradnji knjižnične zbirke.

Tudi vsakoletni Letni načrt nakupa knjižničnega gradiva upošteva zakonska in strokovna priporočila.

Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe¹³ določa, da splošna knjižnica dopolnjuje knjižnično zbirko z letnim prirastom:

- monografskih publikacij v obsegu najmanj 200 enot na 1000 prebivalcev. V to je vključen letni prirast najmanj 22 enot neknjižnega gradiva na 1000 prebivalcev.
- najmanj 100 naslovov tekočih serijskih publikacij, zbirko vsake svoje krajevne knjižnice pa z najmanj 40 naslovi tekočih serijskih publikacij. Zbirko svoje krajevne knjižnice, ki izvaja dejavnost za manj kakor 2000 prebivalcev, dopolnjuje z najmanj 20 naslovi tekočih serijskih publikacij na leto.
- Potujoča knjižnica (bibliobus) ima v vozilu na eni vožnji najmanj 2500 enot gradiva.

Standardi za splošne knjižnice (2005)¹⁴ pa glede letnega prirasta določajo:

- »Splošna knjižnica, ki dosega standard za knjižnično zbirko po sestavi, aktualnosti in obsegu, dopolnjuje knjižnično zbirko z letnim prirastom z najmanj 250 izvodov knjig za 1000 prebivalcev in najmanj 25 izvodov neknjižnega gradiva za 1000 prebivalcev, pri čemer ohranja razmerja za knjižnično zbirko.
- Knjižnica, ki ne dosega standarda za knjižnično zbirko po sestavi, aktualnosti in obsegu, dopolnjuje knjižnično zbirko z letnim prirastom najmanj 400 izvodov knjig za 1000 prebivalcev in najmanj 40 izvodov neknjižnega gradiva za 1.000 prebivalcev, pri čemer z ustrezno nabavno politiko uravnava razmerja za knjižnično zbirko.«

Jožica Štendler
Direktorica

Tolmin, november 2011

¹³ Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe [Uradni list RS, št. 70/2008 z dne 11. 7. 2008](#)

¹⁴ Standarde za splošne knjižnice je skladno z Zakonom o knjižničarstvu (Ur. l. RS, št. [87/01](#), [96/02](#) - ZUJIK) sprejel Nacionalni svet za knjižnično dejavnost leta 2005 in ob sprejemu določil, da veljajo za obdobje od 1. maja 2005 do 30. aprila 2015, kar pomeni, da morajo splošne knjižnice določbe standardov doseči do leta 2015.